

ВІДГУК

офіційного опонента

завідувача кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Вінницького національного аграрного університету,
доктора економічних наук, професора **ВДОВЕНКО Лариси Олександрівни**
на дисертацію **ПИЛИПЕНКА Дениса Сергійовича** на тему:
«Розвиток системи фінансової безпеки аграрних підприємств України»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Актуальність теми розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств України зумовлена необхідністю забезпечення стабільного функціонування аграрного сектору в умовах економічної нестабільності, посилення глобальних викликів, воєнних ризиків та трансформації фінансового середовища. Аграрний сектор є однією з ключових складових національної економіки України, що забезпечує продовольчу безпеку держави, формує значну частину експортного потенціалу та сприяє соціально-економічному розвитку країни.

Необхідність розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств також обумовлена потребою вдосконалення механізмів управління фінансовими ресурсами, мінімізації ризиків, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення довгострокового економічного розвитку суб'єктів аграрного бізнесу. Водночас недостатній рівень наукового обґрунтування окремих аспектів управління фінансовою безпекою аграрних підприємств та потреба у розробленні практичних рекомендацій щодо її підвищення визначають доцільність і своєчасність проведення даного дослідження.

З огляду на зазначене, дослідження проблем розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств України є надзвичайно актуальними з наукової та практичної точок зору.

Дисертація Д. С. Пилипенка пов'язана з науковою діяльністю кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України в рамках ініціативної теми «Фінансова стратегія сталого розвитку економіки України: інструменти, ризики та механізми адаптації» (номер державної реєстрації 0125U003409). У межах виконання наукової теми автором досліджено теоретичні та практичні аспекти розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств України, визначено ключові загрози їх фінансової стабільності та обґрунтовано напрями удосконалення механізмів управління фінансовою безпекою. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств та забезпечення їх сталого розвитку в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій тощо.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість наукових положень підтверджується проведенням автором аналізом наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, логічною послідовністю дослідження та чітко поставленими завданнями. Отримані у ході дисертаційного дослідження результати ґрунтуються на аналізі значної кількості статистичних, аналітичних та нормативно-правових матеріалів.

У цілому структура і зміст дисертації свідчать про комплексний характер проведеного здобувачем дослідження. Робота містить результати узагальнення статистичного матеріалу, що полегшує сприйняття аналітичних досліджень і висновків. Ілюстративний матеріал є наочним, не перевантажений умовними позначеннями. Висновки, наведені в дисертації, відображають глибину досліджуваної проблеми, є логічно побудованими та мають аналітичне підґрунтя.

Дисертація, виконана Д. С. Пилипенком, є завершеним науковим дослідженням, у якому представлено авторський підхід до розроблення методичних засад оцінки рівня фінансової безпеки аграрних підприємств України. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки і пропозиції належать особисто автору.

Достовірність, наукова новизна і практичне значення результатів дослідження. Ознайомлення з дисертацією Д. С. Пилипенка дає всі підстави стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться. Зміст дисертації охоплює основні аспекти теми. Отримані результати підтверджуються використанням напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази та статистичної інформації.

Достовірність практичних розробок автора підтверджується відповідними довідками. З огляду на це зроблено висновок, що одержані результати є науково обґрунтованими та достовірними.

Наукова новизна роботи полягає в удосконаленні теоретико-методичних підходів до формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств з урахуванням сучасних ризиків, воєнно-економічних викликів та необхідності адаптивного управління фінансовими ресурсами. Найважливіші результати, що визначають новизну дослідження, полягають у наступному:

удосконалено:

– визначення сутності системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу як комплексу взаємопов'язаних елементів, який створює підґрунтя для формування їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності з умовах внутрішніх та зовнішніх загроз;

– наукову систематизацію принципів формування системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу, що, на відміну від існуючих, ґрунтуються на основі поєднання ризик-орієнтованості фінансового управління, пріоритетах забезпечення платоспроможності, диверсифікації фінансування, адаптації до зовнішнього економічного середовища, планування, контролю та прогнозування, що створює передумови для підвищення рівня фінансової стійкості аграрних підприємств холдингового типу;

– методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу за допомогою визначення інтегрального показника фінансової безпеки, на основі шести складових: ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, кредитної заборгованості, оборотності активів та зносу основних засобів, з урахуванням їх нормування, що дозволить провести комплексний аналіз та підвищити їх фінансову стійкість;

– обґрунтування системи управління фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу та комплексний підхід до її забезпечення, який базується на поєднанні моніторингу ризиків, цифровізації фінансових процесів, ранньої діагностики загроз та механізмів державної підтримки, що дозволило підвищити рівень фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу;

набуло подальшого розвитку:

– визначення оцінки рівня фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу з урахуванням загроз внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, що дозволяє обґрунтувати пропозиції щодо мінімізації їх впливу та сприяти розвитку таких підприємств;

– інтегрована стратегія розвитку аграрних підприємств холдингового типу, з урахуванням економічних, технологічних, соціальних та екологічних аспектів, що дозволило підвищити конкурентоспроможність та зміцнити рівень їх фінансової безпеки;

– прогноз кредитного та страхового забезпечення аграрних підприємств холдингового типу для підвищення їх фінансової стійкості та мінімізації фінансових ризиків;

– дескриптивна модель забезпечення системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу, спрямована на підвищення рівня їх фінансової стійкості та безпеки.

Практичне значення й впровадження результатів дослідження полягає в розробленні науково обґрунтованих рекомендацій та практичних підходів щодо удосконалення системи управління фінансовою безпекою аграрних підприємств в умовах нестабільного економічного середовища.

Запропоновані у роботі теоретичні положення, методичні підходи та практичні рекомендації можуть бути використані аграрними підприємствами для підвищення рівня фінансової стійкості, платоспроможності, ефективності управління фінансовими ресурсами

та мінімізації фінансових ризиків. Практичну цінність мають розроблені автором напрями вдосконалення механізмів забезпечення фінансової безпеки, що сприяють підвищенню адаптаційних можливостей підприємств до впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Результати дослідження можуть бути використані органами державного управління при формуванні фінансової та аграрної політики, розробленні програм підтримки аграрного сектору та вдосконаленні механізмів державного регулювання фінансової безпеки підприємств, зокрема Лубенської районної державної адміністрації Полтавської області (довідка № 01-55/246 від 13.03.2026 р.), Сільськогосподарського ТОВ «Придніпровський край» (довідка № 371 від 24.03.2026 р.).

Окремі положення дисертації можуть застосовуватися у навчальному процесі закладів вищої освіти під час викладання дисциплін «Фінанси підприємств», «Фінанси» тощо.

Основний зміст роботи. Зміст дисертації Д. С. Пилипенка відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу в сучасних умовах господарювання. Актуальність теми зумовлена зростанням фінансових ризиків, нестабільністю економічного середовища, впливом воєнних дій та необхідністю забезпечення стабільного функціонування аграрного сектору економіки.

У першому розділі роботи розкрито сутність поняття фінансової безпеки аграрних підприємств, визначено її основні складові та принципи формування. Автором обґрунтовано, що фінансова безпека є важливою умовою забезпечення платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та ефективного використання ресурсного потенціалу підприємства.

У другому розділі проаналізовано основні загрози та чинники впливу на фінансову безпеку аграрних підприємств холдингового типу. Особливу увагу приділено проблемам нестачі обігових коштів, високому рівню кредитного навантаження, інфляційним процесам, валютним коливанням, логістичним труднощам та зниженню інвестиційної активності. Проведений аналіз дозволив визначити ключові ризики, що негативно впливають на фінансову стабільність аграрних підприємств.

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу. Зокрема, обґрунтовано необхідність впровадження сучасних методів фінансового планування, системи управління ризиками, диверсифікації джерел фінансування та розвитку аграрного страхування.

Запропоновано дескриптивну модель забезпечення системи фінансової безпеки аграрних підприємств холдингового типу, що дозволяє структуровано описати взаємозв'язок ключових елементів фінансової безпеки та визначити логіку їх функціонування.

Застосування даної моделі сприятиме підвищенню рівня фінансової стійкості шляхом удосконалення процесів прийняття управлінських рішень та підвищення їх обґрунтованості.

У висновках узагальнено результати проведеного дослідження та підтверджено, що розвиток системи фінансової безпеки аграрних підприємств є необхідною умовою забезпечення їх ефективного функціонування, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення економічної безпеки України.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Порушень академічної доброчесності у роботі не виявлено. Робота виконана самостійно, виклад матеріалу є логічним і послідовним, використані наукові положення та результати досліджень подано з дотриманням принципів академічної доброчесності. Ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження не встановлено.

Таким чином, основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації є логічно завершеними, внутрішньо узгодженими та достатньо аргументованими.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Основні результати дисертаційного дослідження повною мірою опубліковано у 7 наукових працях, з яких 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 3 тези наукових доповідей.

Основні результати дослідження достатньо повно відображено в опублікованих наукових працях автора. У публікаціях висвітлено теоретичні положення та практичні аспекти розвитку системи фінансової безпеки аграрних підприємств України, наведено результати аналізу сучасних загроз фінансовій стійкості підприємств та запропоновано напрями вдосконалення механізмів забезпечення фінансової безпеки. Опубліковані праці відповідають темі дослідження та відображають основні наукові положення й висновки роботи.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження Д. С. Пилипенка, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження, які не знижують загальної наукової цінності роботи, проте можуть бути предметом подальших наукових досліджень:

1. У підрозділі 1.1 дисертації (с. 18–47) автором в основному розглянуто теоретичні основи системи фінансової безпеки аграрного підприємства. Враховуючи сформовану автором мету і завдання дослідження, варто було більш детально обґрунтувати необхідність розгляду системи фінансової безпеки аграрних підприємств саме холдингового типу в Україні із виділенням її особливостей для розроблення теоретичних та практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

2. Погоджуємося із автором, що оцінка системи фінансової безпеки підприємств аграрного сектору є важливим етапом у визначенні їх стійкості до зовнішніх і внутрішніх

ризиків. Автором проведено комплексний аналіз загроз, що впливають на фінансову безпеку провідних аграрних компаній України (підрозділ 2.3). Водночас недостатньо уваги в роботі приділено обґрунтуванню впливу саме внутрішніх ризиків на стабільний розвиток та зміцнення фінансової безпеки аграрних підприємств, зокрема управлінського та кадрового характеру.

3. У підрозділі 2.1 (с. 86–109) проаналізовано сучасні тенденції розвитку підприємств аграрного сектору. Робота могла бути більш змістовною за умови розширення аналітичної частини дослідження в контексті порівняльного аналізу діяльності аграрних підприємств України залежно від розмірів (включаючи і підприємства холдингового типу) та визначення рівня їх фінансової безпеки.

4. Погоджуємося із автором, що державні програми субсидування, пільгове кредитування, сприяння експорту та розвиток сільської інфраструктури підвищують конкурентоспроможність аграрних підприємств. Не зайвим було би в дисертації навести аналітичні дані, що підтверджують обсяги державної фінансової підтримки і її вплив на розвиток аграрного сектору економіки України.

5. У таблиці 3.11 наведено напрями підвищення рівня фінансової безпеки аграрних підприємств, серед яких інвестиційне забезпечення. Автором відмічено, що «одним із перспективних рішень також є створення аграрних кооперативів» (с. 208), водночас не розкрито авторську новизну їх створення та функціонування як основу залучення інвестицій.

Водночас, вважаємо, що зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер і не знижують наукової та практичної цінності дисертації.

Загальний висновок. Вищезазначене дає підстави для висновку, що дисертація Пилипенка Дениса Сергійовича на тему: «Розвиток системи фінансової безпеки аграрних підприємств України» є завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Пилипенко Денис Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького національного аграрного університету, доктор економічних наук, професор Лариса ВДОВЕНКО